

9 Ιουνίου 2015
Αριθμ. Πρωτ.: 195126/22593/2015
Πληροφορίες: κα Μακετάκη Κατερίνα

Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
Γενική Διεύθυνση Υπηρεσιών Υγείας
Δ/νση Πρωτοβάθμιας φροντίδας Υγείας

Διεύθυνση Ανάπτυξης Μονάδων Υγείας
Αριστοτέλους 17
101 87 ΑΘΗΝΑ

Θέμα: Ιατρική υποβοήθηση αναπαραγωγής σε άτομα οροθετικά για τον ιό της ανθρώπινης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας

Αξιότιμοι κύριοι-ες,

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρ. 103 § 9 του Συντάγματος και το ν.3094/2003 εξετάζει αναφορά της κας J.M. σχετικά με την υπηρεσία σας.

I. Ιστορικό. Σύμφωνα με τα στοιχεία της αναφοράς και από την έρευνα του Συνηγόρου του Πολίτη προέκυψαν τα ακόλουθα: Η κα J.M. και ο οροθετικός σύζυγός της επιθυμούν να τεκνοποιήσουν με τη μέθοδο της υποβοηθούμενης αναπαραγωγής. Για την υπόθεση αυτή η Δνση Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας του Υπουργείου Υγείας με το υπ' αριθμ. πρωτ. Υ3Γγ.φ.2.5/εμπ.οικ.1000/25/7/2013 έγγραφο απάντησε ότι προκειμένου να ασκήσει η αναφερόμενη το εν λόγω δικαίωμα θα πρέπει να λάβει ειδική άδεια από την Εθνική Αρχή ΙΥΑ του άρθρου 19 του Ν. 3305/2005 σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στην παράγρ. 3 του άρθρ. 4 του Ν. 3305/2005. Επίσης στο ίδιο έγγραφο αναφέρεται η αδυναμία χορήγησης αυτής της ειδικής άδειας εκείνη τη χρονική περίοδο λόγω μη συγκρότησης της Εθνικής Αρχής ΙΥΑ. Στη συνέχεια και αφού συστήθηκε η Εθνική Αρχή ΙΥΑ, η αναφερόμενη υπέβαλε το αίτημά της και αυτό απαντήθηκε από την Αρχή με το υπ' αριθμ. πρωτ. 2/13/10/2014 έγγραφο. Στο έγγραφο αυτό αναφέρεται ως προϋπόθεση για τη χορήγηση της ειδικής άδειας η γνωστοποίηση του ειδικού εργαστηρίου οροθετικών προσώπων όπως προβλέπεται στις διατάξεις της απόφασης οικ. 2 ΦΕΚ 170/2008. Στην προσπάθεια ανεύρεσης αυτού του ειδικού εργαστηρίου η κα J.M. ανακάλυψε ότι τελικά είναι αδύνατον να γνωστοποιήσει αυτό το εργαστήριο, διότι όπως επιβεβαιώνεται στο υπ' αριθμ. πρωτ. 418/12/2/2015 έγγραφο της Εθνικής Αρχής ΙΥΑ, δεν υπάρχει στη χώρα μας ειδικό εργαστήριο για οροθετικούς με τον εξοπλισμό που προβλέπεται στο άρθρ. 5 της απόφασης οικ.2 ΦΕΚ 170/2008 καθώς και το κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό.

II. Διαπιστώσεις. Ζητούμενο ωστόσο παραμένει πώς το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο και η διοικητική πρακτική κατοχυρώνουν την ίση μεταχείριση και την ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή και την απόλαυση του δικαιώματος στην αναπαραγωγή για τους οροθετικούς.

Στο σημείο αυτό με αφορμή τόσο το συγκεκριμένο ιστορικό όσο και άλλες συναφείς περιπτώσεις πρέπει να παρατηρηθούν τα εξής:

1. Ο αριθμός των ασθενών από HIV ολοένα και αυξάνεται. Κατά συνέπεια πέρα από τις αναγκαίες δράσεις για την πρόληψη και καταπολέμηση της νόσου πρέπει

να εστιάσουμε και στην εξασφάλιση των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης των οροθετικών ασθενών. Με τα σημερινά δεδομένα της ιατρικής επιστήμης το αίτημα των οροθετικών για τεκνοποίηση πρέπει να αντιμετωπίζεται από τις υγειονομικές και διοικητικές υπηρεσίες ως ανθρώπινο δικαίωμα των ασθενών αυτών (βλ. Δ. Γιάνναρης HIV λοίμωξη- η θέση του γυναικολόγου στην υποβοηθούμενη αναπαραγωγή).

2. Από την αλληλογραφία με την Εθνική Αρχή ΙΥΑ προκύπτει ότι η αιτία για τη μη λειτουργία στη χώρα μας ειδικού εργαστηρίου ΙΥΑ για οροθετικούς είναι η μη εξασφάλιση οικονομικών πόρων. Ωστόσο η ειδική έκθεση του άρθρου 75 παράγρ. 3 του Σ και η έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους του άρθρ. 75 παράγρ. 1 του Σ του Ν. 3305/2005 σχετικά με τα οικονομικά αποτελέσματα αυτού δεν έχουν σχετική οικονομική πρόβλεψη αντίθετα **υπάρχει πρόβλεψη ετήσιας δαπάνης επί του κρατικού προϋπολογισμού των κοινωνικοασφαλιστικών φορέων για κάλυψη δαπανών εφαρμογής μεθόδων ΙΥΑ το ύψος της οποίας εξαρτάται από τα πραγματικά γεγονότα.** Η δε ειδικότερη απόφαση ΦΕΚ 170/2008 που παρουσιάζει λεπτομερώς τον απαραίτητο εξοπλισμό για το ειδικό εργαστήριο στο σημείο 7 στα έχοντας υπόψη αναφέρει ότι *«από την έκδοση της παρούσας δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού».*
3. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η απάντηση της υπηρεσίας σας για αδυναμία άσκησης του δικαιώματος λόγω μη συγκρότησης της Εθνικής Αρχής αποδεικνύεται ότι δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, διότι η πραγματική αιτία του αδιεξόδου στο αίτημα της κας J.M. είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχει στην Ελλάδα κανένα ειδικό εργαστήριο υποβοηθούμενης αναπαραγωγής για οροθετικούς. Παρόλο δηλαδή που το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο (άρθρ. 1455ΑΚ, παράγρ. 3 άρθρ. 4 Ν. 3305/2005, άρθρ. 4 και 5 απόφ. οικ. 2 ΦΕΚ Β 170/2008) εξασφαλίζει την απόλαυση του δικαιώματος στην αναπαραγωγή στους οροθετικούς, εμφανίζεται η διοικητική διαδικασία να μην υλοποιεί όσα ο νομοθέτης προβλέπει και να ακυρώνει το ίδιο αυτό το δικαίωμα. Αυτή όμως η κατάσταση αναιρεί βασικές αρχές του κράτους δικαίου. **Στο κράτος δικαίου ισχύει η αρχή της νομιμότητας και κατοχυρώνεται η νομική ασφάλεια ώστε κανείς να μην εξαναγκάζεται να κάνει κάτι που ο νόμος δεν τον υποχρεώνει και να μην κάνει κάτι που ο νόμος του επιτρέπει** (βλ. Α. Μάνεσης, Συνταγματική θεωρία και Πράξη 1980-2000, Αντ. Ν. Σάκκουλα 2007 σελ. 546 επ.).

III. Συμπέρασμα. Από τη συνταγματικά κατοχυρωμένη υποχρέωση του κράτους για προστασία του δικαιώματος στην υγεία και από το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στην αναπαραγωγή προκύπτει, ότι αποστολή των υπηρεσιών είναι να συμβάλουν στην εξάλειψη των διακρίσεων στην απόλαυση των δικαιώματος αυτών. Με βάση τα δεδομένα που αναπτύχθηκαν παραπάνω συνάγεται ότι ο νομοθέτης καθώς και η Εθνική Αρχή ΙΥΑ έχουν ενεργήσει τα δέοντα προκειμένου τα οροθετικά άτομα να απολαύσουν το δικαίωμα στην αναπαραγωγή με ασφάλεια. Κατόπιν τούτου οφείλει και η Διοίκηση να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να υλοποιηθεί αυτό και ή να δημιουργηθεί σε κάποιο δημόσιο νοσοκομείο ειδικό εργαστήριο ΙΥΑ ή εφόσον δεν υλοποιείται αυτό αποτελεσματικά στην Ελλάδα, με βάση του κανόνες δικαίου της ΕΕ να καλυφθούν από τον κοινωνικοασφαλιστικό φορέα τα έξοδα της ΙΥΑ σε ειδικό εργαστήριο του εξωτερικού.

Με βάση τις ανωτέρω παρατηρήσεις αναμένω τις απόψεις σας προκειμένου να ανταποκριθούμε αμφότεροι στο ρόλο μας, δηλαδή στην προάσπιση των δικαιωμάτων των πολιτών.

Για οποιαδήποτε διευκρίνιση θα είμαστε στη διάθεσή σας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

Με τιμή

Χρήστος Α. Ιωάννου
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

1. Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
Γραφείο Γενικού Γραμματέα
Αριστοτέλους 17
101 87 ΑΘΗΝΑ